ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Фарғона шахри 2025 йил 14 февраль

4-1501-2501/1758-сонли иш

Фарғона туманлараро иқтисодий судининг судьяси Т.Маматожиев раислигида, судья ёрдамчиси Р.Рахматовнинг суд мажлиси котиблигида, даъвогар вакили (ишончномага асосан) Қ.Масаидов, жавобгар вакили (ишончномага асосан) Х.Шомирзаевларни иштирокида, даъвогар Фарғона вилояти фермер, дехқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши «Oftobxon Salayeva» фермер хўжалиги манфаатида жавобгар «Baxodir Log'on Tekstil» масъулияти чекланган жамиятидан 80 633 110 сўм асосий қарз, 8 063 000 сўм жаримани ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган иқтисодий ишни суд биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Фарғона вилояти фермер, дехқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши «Oftobxon Salayeva» фермер хўжалиги (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, «Baxodir Log'on Tekstil» масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) ҳисобидан 80 633 110 сўм асосий қарз, 8 063 000 сўм жаримани ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили даъво аризаси юзасидан кўрсатмаларини баён қилиб, тарафлар ўртасида тузилган шартномага асосан жавобгар томонидан етказиб берилган махсулот қиймати учун тўловлар амалга оширилмаганлиги сабабли даъво аризани қаноатлантирилишини сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисида даъво аризаси юзасидан ўз кўрсатмаларини баён қилиб, ушбу қарздорликларни жамиятни ҳисоб рақамига пул маблағлари келиб тушиши билан ўзаро ҳисоб китобларни амалга оширилишини билдирди.

Суд, ишда иштирок этувчи шахсларнинг кўргазмаларини тинглаб, иш хужжатларини ўрганиб чикиб, куйидагиларга кўра даъвони кисман каноатлантиришни лозим деб хисоблайди.

Иш хужжатларига қараганда, «Oftobxon Salayeva» фермер хўжалиги ("Сотувчи") билан «Baxodir Log'on Tekstil» масъулияти чекланган жамияти ("Сотиб олувчи") ўртасида 2024 йил 15 январь кунги 6653819-сонли олди-сотди фьючерс шартномаси тузилган.

Мазкур шартноманинг 3.1.-бандига кўра, "Сотувчи" томонидан махсулотни етказиб бериш молия йилининг сентябрь-ноябрь ойларида амалга оширилади.

Шартноманинг 3.2.-бандига кўра, "Сотиб олувчи" томонидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 25.12.2023 йилдаги 680-сонли қарорига асосан шартнома тўлов маблағларининг 80 фоизи махсулотни қабул қилинган кундан бошлаб уч иш кунидан кечиктирмасдан, қолган қисми эса молия

йилининг 31 декабрига қадар сотувчининг 23210 ҳисоб рақамига ўтказиб берилиши кўрсатилган.

Даъвогарнинг жавобгарга пахта хом ашёси қийматини тўлаш юзасидан талабномаси оқибатсиз қолдирилган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасига кўра, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Хар кимга бузилган хукук ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши конунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустакил хамда холис суд томонидан кўриб чикилиши хукуки кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 238-моддаси биринчи қисмига кўра, мажбурият келишилган ва тарафлар учун мақбул усулда бажарилиши шарт.

ФКнинг 357-моддаси биринчи қисмига кўра, шартнома тузилган пайтидан бошлаб кучга киради ва тарафлар учун мажбурий бўлиб қолади.

ФКнинг 449-моддаси биринчи қисмига кўра, Сотиб олувчи етказиб бериладиган товарлар ҳақини шартномада назарда тутилган ҳисоб-китоблар тартиби ва шаклига амал ҳилган ҳолда тўлайди. Агар тарафлар келишувида ҳисоб-китоблар тартиби ва шакли белгиланмаган бўлса, ҳисоб-китоблар тўлов топшириҳномалари билан амалга оширилади.

ФКнинг 465-моддасига кўра, контрактация шартномасига мувофик кишлок хўжалиги махсулотини етиштирувчи кишлок хўжалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга — тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни кабул килиш (кабул килиб туриш), унинг хакини шартлашилган муддатда муайян бахода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Агар ушбу Кодексда бошқача тартиб белгиланган бўлмаса ёки у мажбурият моҳиятидан келиб чиқмаса, контрактация шартномасига нисбатан маҳсулот етказиб бериш шартномаси тўғрисидаги қоидалар, тегишли ҳолларда эса давлат эҳтиёжлари учун товарлар етказиб беришга доир давлат контракти тўғрисидаги қоидалар қўлланади.

Ушбу ҳуқуқ нормаларига асосан суд, даъвогарнинг жавобгар ҳисобидан 80 633 110 сўм асосий қарзни ундириш талабини асосли деб ҳисоблаб, қаноатлантиришни лозим деб топди.

Бундан ташқари, даъвогар тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 5.8-бандига мувофик, тузилган фьючерс шартномаси шартлари асоссиз бажарилмаганда, биржа битими бўйича шартнома қийматининг бажарилмаган қисмининг 10 фоизи микдоридан келиб чиқиб, 8 063 000 сўм жарима ундиришни сўраган.

ФКнинг 326-моддасига кўра, агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли. Бунда қарздор мажбуриятни қай

даражада бажарганлиги, мажбуриятда иштирок этаётган тарафларнинг мулкий ахволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши керак.

Суд алохида ҳолларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Узбекистон Республикаси Олий хўжалик "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўгрисидаги фукаролик конун хужжатларини кўллашнинг айрим масалалари ҳақида" 2007 йил 15 июндаги 163-сонли қарорининг 4бандида келтирилган тушунтиришлар хамда ФКнинг 326-моддасига мувофик суд мажбуриятда иштирок қилувчи тарафларнинг мулкий ахволини, қарздор мажбуриятларнинг бажарилиши, ундирилиши томонидан жарима жавобгарнинг мулкий ахволига таъсир килиш даражасини эътиборга олиб, талаб қилинган жарима суммасини 3 225 200 сўмгача камайтиришни, жариманинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади деб белгиланган.

Юқоридагиларга кўра суд, даъво аризасини қисман қаноатлантиришни, даъвогар фойдасига жавобгардан 80 633 110 сўм асосий қарз, 3 225 200 сўм жарима ва 37 500 сўм почта харажатини ундиришни хамда жавобгардан Республика бюджетига 1 773 922,20 сўм давлат божи ундиришни лозим деб топди.

Бинобарин суд, Ўзбекистон Республикаси Иктисодий процессуал кодесининг 68, 118, 129,170, 176-179 моддаларини кўллаб,

КАРОР КИЛДИ:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар «Oftobxon Salayeva» фермер хўжалиги фойдасига жавобгар «Baxodir Log'on Tekstil» масъулияти чекланган жамияти хисобидан 80 633 110 сўм асосий қарз, 3 225 200 сўм жарима ва 37 500 сўм почта харажатлари, жами 83 895 810 сўм ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар «Baxodir Log'on Tekstil» масъулияти чекланган жамияти хисобидан Республика бюджетига 1 773 922,20 сўм давлат божи ундирилсин.

Ишда иштирок этувчи шахслар бир ой муддат ичида суднинг ҳал ҳилув ҳарори устидан шу суд орҳали Фарғона вилоят иҳтисодий судига апелляция шикояти (протест) келтиришга ҳаҳли.

Раислик этувчи:



Т.Маматожиев